

AKARYAKIT SEKTÖRÜNDE SEBEPSİZ ZENGİNLEŞME DAVALARI

Uygulamada, akaryakıt piyasasında, dağıtım şirketleri ile istasyonun bulunduğu (kurulacağı) taşınmazın maliki arasında, kira yada intifa sözleşmesiyle birlikte bayilik veya işletmecilik sözleşmesi imzalanmaktadır. İstasyonlara yapılan büyük yatırımların geri dönüşünü sağlamak amacıyla intifa sözleşmesi (veya tapuya şerh edilen kira sözleşmesi) uzun süreli genellikle 15-20 yıllık bir süre için yapılmakta ve yapılan intifa sözleşmesiyle taşınmazın kullanım hakkı dağıtım şirketine verilmekteydi. Buna karşılık bayilik sözleşmesi azami 5 sene süreli olarak imzalanmakta ancak sözleşmedeki “rekabet etmeme yükümlülüğü” içeren bayilik sözleşmeleri, 15-20 yıllık intifa sözleşmeleri nedeniyle fiilen 5 yıldan uzun sürece dönüşmekteydi. Danıştay 13. Dairesinin 13.5.2008 tarihli kararıyla “Dağıtıcı ve bayi arasında imzalanan intifa sözleşmesiyle bayilik sözleşmesinin birlikte değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Rekabet Kurulu da bu karar doğrultusunda içtihat değişikliğine gitmiş ve intifa sözleşmelerini özel hukuk sorunu olarak gören önceki yaklaşımını değiştirmiş ve intifa/kira sözleşmelerinin bayilik sözleşmeleriyle birlikte değerlendirilmesi yaklaşımını benimsemiştir. Rekabet Kurumu tarafından akaryakıt sektöründe intifa sözleşmesinin muafiyetten yararlanma süresi en fazla beş yıl olarak belirlenmiş olup, beş yılı aşan süreler bakımından 2002/2 sayılı Dikey Antlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliğ’de tanınan muafiyet koşulları ortadan kalkacaktır. Rekabet Kurulunun 12.3.2009 tarihli Duyurusunda belirtildiği üzere, 18.09.2005 öncesi yapılan sözleşmelerin beş yıllık süresi 18.09.2010 tarihinde son bulmuş, sonraki sözleşmeler ise imza tarihinden itibaren beş yılın eklenmesiyle bulunacak tarihte sona ermektedir. Bu tarihten sonra, sözleşmenin grup muafiyetinden yararlanamaması veya bireysel muafiyet almaması durumunda, sözleşme 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanunun (Rekabet Kanunu) “Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar” başlığını taşıyan 4. maddesine aykırı hale gelecektir. Rekabet Kanununun 56. maddesi ise, 4. maddeye aykırı olan her türlü anlaşma ve teşebbüs birliği kararlarının geçersiz olduğunu, bu anlaşmadan ve kararlardan doğan edimlerin ifasının istenemeyeceğini, daha önce yerine getirilmiş edimlerin geçersizlik nedeniyle geri istenebileceğini belirtmektedir. Dolayısıyla başlangıçta 15-20 yıl için kurulmuş bir ilişkinin, Rekabet Kurulunun kararı doğrultusunda beş yıla indirilmesiyle birlikte, dağıtıcı tarafından bayiye uzun süreli ilişki için intifa bedeli veya başka adlarla vermiş olan paraların iadesi gündeme gelmektedir.

İşte, Rekabet Kurulunun içtihat değişikliği sonucu, sözleşme ilişkisinin öngörülen süreden önce geçersiz hale gelmesi nedeniyle, dağıtım şirketleri tarafından bayiler aleyhine yatırımların iadesi amacıyla davalar açılmakta olup, açılan bu davalar “sebepsiz zenginleşme davaları” olarak adlandırılmaktadır.

Sebepsiz zenginleşme davalarında iadenin kapsamı, davalı zenginleşenin iyi niyetli olup olmamasına göre belirlenmektedir. Bu çerçevede davalı iyi niyetli ise geri isteme zamanındaki zenginleşme nispetinde iadeyle yükümlüdür. Eğer davalı zenginleşen kötü niyetliyse, iade borcu zenginleşenin tamamını kapsar, başka ifadeyle zenginleşen tüm kazandırmalardan sorumludur. Malvarlığı zenginleşen kimsenin, iade ile yükümlü olduğunu bilmemesi ve bilebilecek durumda olmaması durumunda iyi niyetin var olduğu söylenebilir. Buna karşılık, zenginleşen zenginleşenin haklı bir sebebe dayanmadığını biliyorduyse veya gerekli dikkati gösterdiği takdirde bilebilecek durumda ise “kötü niyetli sayılır.” Peki bayinin durumu nedir? İyi niyetin, her somut olayda incelenmesi gerekmektedir birlikte, son dönemdeki Kurul Kararları ve özellikle Daire görüşü gözönünde bulundurularak, dağıtım şirketi tarafından bayinin iyi niyetinin ortadan kalktığına ispatlaması da imkân dahilindedir. **İade borcunun kapsamına (somut olayın özellikleri farklı değerlendirmeyi gerektirmediği sürece) gelince, borcun kapsamı geçersiz olduğu kabul edilen sözleşme süresinin toplam sözleşme süresine orantılanmasıyla bulunan katsayıya göre belirlenecektir. Bununla birlikte, bazı yatırımların örneğin marka ve logoları içeren donanımların bir kısmının iade**

kapsamından çıkarılması mümkündür. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 82. maddesi çerçevesinde, sebepsiz zenginleşmeden doğan alacak hakkı, hak sahibinin geri isteme hakkı olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak iki yılın ve her hâlukarda zenginleşmenin gerçekleştiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle zamanaşımına uğramaktadır. “Davacının dava açma hakkını kesin olarak bilmesi gerektiği gibi zenginleşen kişinin kimliğini, zenginleşmenin kendisine ait olduğunu ve haksız zenginleşme miktarını bilmesi de şarttır.” Biz, zamanaşımı süresinin zenginleşmenin gerçekleşmesiyle birlikte başladığı düşüncesindeyiz.

---

[1] Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulunun 13.11.2008 tarihli kararı.